

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 5/2000 vp**

Hallituksen esitys maa-aineslain muuttamiseksi

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ympäristövaliokunta on 11 päivänä helmikuuta 2000 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä maa-aineslain muuttamiseksi (HE 195/1999 vp). Lausuntoa on pyydetty erityisesti siitä, estävätkö lakiehdotuksen kotitarvekäyttöä koskevat muutokset maanomistajan kohtuullista omaisuuden käyttöä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Helena Korhonen, ympäristöministeriö
- professori Mikael Hidén
- oikeustieteen tohtori Kalevi Laaksonen
- oikeustieteen lisensiaatti Pekka Lämsineva.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan maa-aineslakiin tehtäväksi maankäyttö- ja rakennuslaista johtuvat vielä tarpeelliset muutokset. Merkittävä kotitarveotto ehdotetaan lisäksi saatettavaksi seuran piiriin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitellään kotitarvekäyttöä koskevia säännösmuutoksia. Perusteluissa päädytään katsomaan, ettei lakiehdotus estä maanomistajan kohtuullista omaisuutensa käyttöä ja että lakiehdotus on siten käsiteltävä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Muutosehdotukset koskevat aineiden ottamista tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen yhtäältä omalta kiinteistöltä ja toisaalta yhteisalueelta sekä aineiden ottamista muuhun tarpeeseen. Kotitarveotosta omalta kiinteistöltä tulee 23 a §:n uuden 3 momentin mukaan ilmoittaa valvontaviranomaisel-

le, kun kysymys on yli 500 kiintokuutiometriä käsittävästä hankkeesta. Voimaantulosäännöksen mukaan myös jo käytössä olevista ottamispaikoista on ilmoitettava vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Ilmoittamisvelvollisuus koskee myös yhteisalueella tapahtuvaa kotitarveottoa, minkä lisäksi tällaisessa otossa on 4 §:n 3 momentin perusteella noudatettava uutuutena lain

3 §:n 2 momentin mukaisia kaavallisia vaatimuksia. Muuhun kuin kotitarvekäyttöön tapahtuvaan ottamiseen kohdistuu 3 §:n uusi 3 momentti, mikä merkitsee lisärajoituksia ainesten ottamiseen vesistön rantavyöhykkeellä.

Ehdotetuissa muutoksissa on kysymys omaisuuden käyttörajoituksista ja muista velvoitteista, joita tulee arvioida perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatuksi omaisuudensuojan kannalta. Ehdotuksia on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVM 25/1994 vp, s. 4—5). Kysymyksessä on lakitasoinen sääntely, joka täyttää valiokunnan mielestä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Sääntelyn taustalla olevat tavoitteet osoittavat valiokunnan käsityksen mukaan, että myös perusoikeusrajoituksen sallittavuuteen kohdistuva hyväksyttävän perusteen vaatimus on käsillä. Tämän osalta on syytä viitata perustuslain 20 §:n säännöksiin vastuusta ympäristöstä. Maanomistajan oikeusturvajärjestelyjenkään kannalta ehdotuksista ei ole huomautettavaa.

Omistajan käyttövapauden rajoittamisen tulee olla myös suhteellisuusvaatimuksen mukaista. Rajoituksen sallittavuutta tarkasteltaessa on viime kädessä kysymys siitä, loukkaako rajoitus omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön (ks. PeVL 2/1997 vp, s. 2/I).

Lakiehdotuksen 23 a §:n mukainen ilmoittamisvelvollisuus on omistajan kannalta suhteellisen vähäinen rasite, joka palvelee hyväksyttävää valvonnallista intressiä. Valiokunta katsoo sääntelyn olevan sopusoinnussa suhteellisuusvaatimuksen kanssa. Ehdotetusta sanamuodosta voi saada kuvan, että merkittävä kotitarvekäyttö pyritään määrittelemään 500 kiintokuutiometriski. Valiokunnan mielestä tällainen määritelmän omainen sääntely ei ole puollettavissa viitattaessa kotitarveoton luvanvaraisuutta koskevaan 4 §:n 2 momenttiin ja pitää välttämättömänä, että määre "merkittävä" poistetaan lakiehdotuksesta.

Yhteisalueella tapahtuvassa kotitarveotossa ehdotus tarkoittaa sitä, että tällaisessa toiminnassa on noudatettava maa-aineslain 3 §:n 1, 2 ja 4 momentin mukaisia vaatimuksia. Ehdotus merkitsee sitä uutta sääntelyä, että 2 momentti (134/1999) kaavallisten vaatimusten huomioon ottamisesta on sovellettavana myös kotitarveotossa yhteisalueilla. Ottaminen ei toisin sanoen asemakaavan tai oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella saa vaikeuttaa alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmella kaupunki- tai maisemakuvaa.

Ehdotettu uusi rajoitus tarkoittaa hyväksyttävän ja tärkeänä pidettävän yleisen edun huomioon ottamista. Kaavallisten vaatimusten noudattaminen kotitarveotossa yhteisalueilla on valiokunnan mielestä sääntelynä johdonmukainen, koska näillä alueilla ainesten ottaminen on periaatteessa mahdollista määrältään suurempana ja vaikutuksiltaan merkittävämpänä kuin omalta kiinteistöltä tapahtuvassa kotitarveotossa. Vastaavasti myös yhteisalueella on yleensä käytettävissä vaihtoehtoisia ottamisipaikkoja, minkä lisäksi voi olla mahdollista tyydyttää kotitarvekäyttö oman kiinteistön alueelta. Valiokunnan mielestä ehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Rantavyöhykettä koskeva 3 §:n uuden 3 momentin mukainen ottamisrajoitus vastaa paljolti aikaisemman rakennuslain 6 a §:ää (PeVL 21/1996 vp, s. 7). Ehdotus eroaa mainitun pykälän 1 momentista ennen muuta siinä, että kysymys ei nyt ole ehdottomasta kiellosta vaan ottaminen jää mahdolliseksi erityisistä syistä. Valiokunta katsoo tällaisen, viime kädessä lupamenetelyä ohjaavan ehdotuksen vastaavan suhteellisuusperiaatetta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä taval-lisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Riitta Prusti /sd	Hannes Manninen /kesk
jäs.	Tuija Brax /vihr	Pekka Nousiainen /kesk
	Klaus Hellberg /sd	Heli Paasio /sd
	Esko Helle /vas	Osmo Puhakka /kesk
	Gunnar Jansson /r	Petri Salo /kok
	Jouko Jääskeläinen /skl	Arto Seppälä /sd
	Paula Kokkonen /kok	vjäs. Jukka Mikkola /sd
	Jouni Lehtimäki /kok	Pekka Ravi /kok.
	Johannes Leppänen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.